

175 **SCHEIBER Hugó** (1873-1950)

KABARÉ (KABARÉBAN), 1925 KÖRÜL

Olaj, karton, 70x100 cm
Jelezve jobbra lent: Scheiber

Kikiáltási ár: 10 000 000 Ft
Starting price: 40 000 EUR

KIÁLLÍTVA:

- LII. csoportkiállítás. Nemzeti Szalon, Budapest, 1926. október-november, katalógus: 23. (*Kabaréban* címen)
- XCIII. csoportkiállítás. Ernst Múzeum, Budapest, 1927. október, katalógus: 157. (*Kabaré* címen)

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

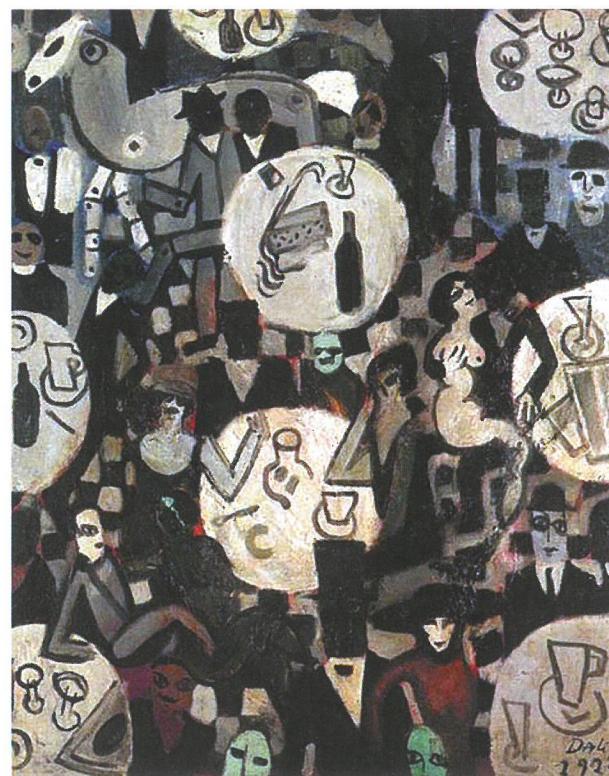
- A magyar festészet rejtőzködő csodái – Válogatás magyar magángyűjteményekből II. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2005, 134-135. oldal

REPRODUKÁLVA:

- Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent Kiadó, Budapest, 1995, 101.

BATTHYÁNY Gyula: Orfeum, 1930-as évek, magántulajdon

Salvador DALÍ: Kabaré, 1922

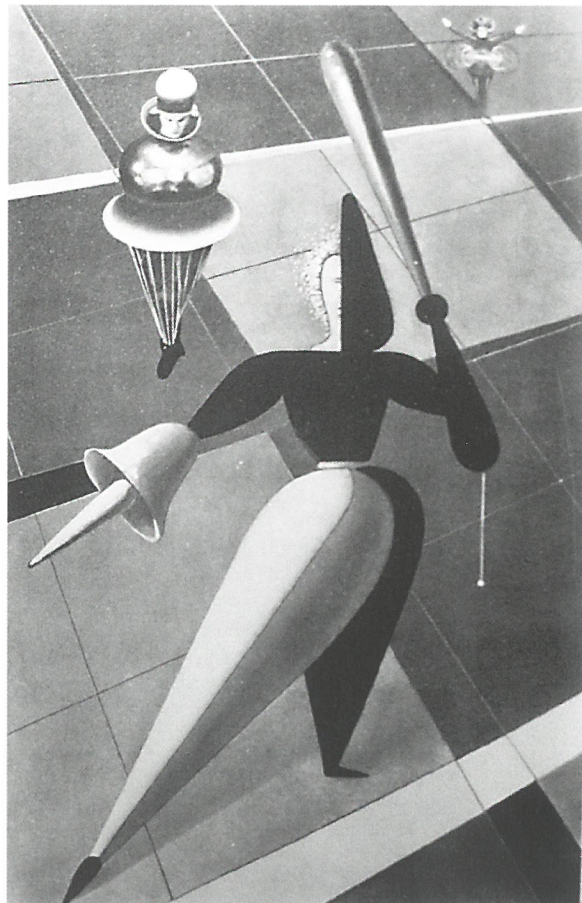

EGY ÚJ MŰFAJ: A KABARÉ

Amint azt Friedrich Hollaender, a weimari köztársaság egyik legkiválóbb dalszerzője is megjegyzi: „a kabaré műfaja a színház, a show-varieté és a közéleti politikum iránti mértéktelen szenvedélyből fogant”. Ez az új műfaj ilyenformán egyszerre több apával is rendelkezett, ám anyja kétségkívül a modern nagyváros, a metropolisz volt.

Egy újfajta életmód feltűnéséről ad számot a kabaré születése, amely erősen magán viseli a város dinamizmusának bélyegét. Ez idő tájt a nagyvárosi lét szétszabdaltsága új művészi és szórakozási formákat hív életre, amelyek, akárcsak a közeg, amelyben létrejöttek, maguk is elegyesek és töredékesek voltak. Ezen új műfajok közül a varieté volt a legnépszerűbb. A kabaré úttörői ennek formáját, műfaji érzékenységét vették át, ám egyszersmind igyekeztek azt „igényesebb” irodalmi tartalommal, művészi mondandóval megtölteni. Ráadásul jellegzetes ízként mindezt még

Oskar SCHLEMMER: Jelmezterv, 1923

azzal a csípős, néhol sikamlós humorral is bőven fűszerezték, mely immár nemzedékek óta oly markáns európai sajtóságnak számított.

A varieté sajátos hangulatát idézi Hugo Ball dadaista művész *Flametti avagy a szegények dandyzmusa* című önéletrajzi elemeket is tartalmazó regénye: „Csöndesség. A függöny fölment[...] A taps egyre élénkebb lett. A zenekar a hangszereket és a kottákat készítette már elő a második számhoz. A közönség felpezsdült. Poharak csörömpöltek. Hangok zsi bongtak. Mondattöredékek veszték el a ködben. A pincérnők kiabáltak egymásnak, Schnabel úr pedig, mint valami kis ellenzőt, a homlokához emelte a kezét, és végigmérte a tömeget. – Több szék! E milió egyik törzsvendége volt a bohém Scheiber Hugó, aki „Kifogyhatalan bőséggel halmozza megfigyeléseit, melyeket az életjelenségekből von le, hogy minden mozgást vonaljátékának, hullámzó, vonagló, lebegő ritmusába foglaljon.”

Richard TESCHNER: Harlekin figura, a szerző Szomorú Harlekin című bábjátékához, 1929

BERLIN VAGY BUDAPEST?

Egy ilyen tipikus scheiberi „megfigyelés” eredménye a *Kabaré* című festmény. „A félköríves széksorokban ülő közönség halottfehér, maszkszerű arccal figyel, a szomorú tekintetű bohóc zsonglórmutatványát; a héttagú zenekar – hangszereit félretéve – szintén érdeklődve szemléli a légius figura mozdulatait. Kabarében vagyunk, mégsem vidám a hangulat.” – írja a képről Gergely Mariann.

Ez a keserédes hangulat figyelemre méltó és egyszersmind megkerülhetetlen alapvonása a képnek. Jobban szemügyre véve a festmény főszereplőjét megállapíthatjuk, a „bohóc” valójában egy harlekin szomorú figurája, mely elsősorban a német, különösen a berlini és a müncheni kabarék, bábszínházak állandó szereplőjének számított akkoriban. Kosztolányi Dezső *Magyar kabaré* című írásában így jellemzi a német és a magyar kabaré közötti különbséget: „... Nekünk a német kabaréhoz sincs közünk. A berliniek akasztófakötelekkel enyelegnek, hullákkal játszanak s gyémántjuk a sírok salétromja. Még a bécsi kabaré is idegen. Parfümös pikantéria és lanyha limonádé. A pesti kabaré azonban a szatíra. Az a cukrozott epe, hiteltenség és finom rosszmájúság öltött benne testet, amely minden pesti emberben bennlakozik, az az okosság teremtette meg, mely ennek a városnak egyik fontos jellemvonása.”

A találó körülírás talán magyarázatot ad e kép fojtott, melankolikus hangulatára is, amely talán nem lehet más, minthogy a festményt nem a közéleti és politikai kabarét kedvelő Budapest valamely mulatója, hanem Berlin egy orfeuma, vagy varietésszínháza inspirálta.

Az 1900-as évek elejének francia és német kabaréjának számtalan eleme szívódott fel a magas művészetben. A tízes évek dadaista varietéinek számtalan eleme vezethető vissza a korabeli kabaré repertoárjára. Sőt, talán az a megállapítás is megkockáztatható, hogy a húszas évek Bauhaus színházának, főként Oskar Schlemmer jelmez- és színpadterveiben is szerepet kapnak a német kabaré elmaszkírozott, különös jelmezekbe öltöztetett karakterei. Scheiber *Kabaréja* talán épp ebben a kulturális erőterben, a húszas évek közepének nyüzsgő, minden újra fogékony Berlin művészeti világában készült.

Kaszás Gábor

Hugo BALL a Cabaret Voltaire-ben (Zürich), 1916

SCHEIBER Hugó: Színházban, 1923 körül

